

BOGANMELDELSER

Kristian Sindballe: DANSK SELSKABSRET IV. BANKER OG SPAREKASSER. (Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. Kbhvn. 1933. 274 Sider).

Det er en intellektuel Glæde at læse Indledningen til Professor Sindballes Bog om Banker og Sparekasser. Paa 25 Sider er der her som Grundlag for Forstaaelsen af de følgende Afsnit om Nationalbanken, Sparekasser og private Banker givet en Bankteori »i en Nøddekal«. Af Forfatterens Bemærkninger om Gulddækning for Sedler synes at fremgaa, at han — med Rette — ikke tillægger denne Form for Seddelfundering virkelig Betydning i vor Tid. Eksempelvis hedder det Side 20: »Naar en enkelt Bank sidder inde med Landets monetære Guldbeholdning, kan denne fastsættes alene efter, hvad der skønnes ønskeligt at holde til Udligning af Betalingsdifferencer overfor Udlandet og som en sidste Reserve for Nationen« (jfr. ogsaa senere Side 79). Fremstillingen er da ogsaa fra Grunden af opbygget paa Sedler og Giropenge som Betalingsmidler.

En Enkelthed Side 11 er næppe rigtig. Det hedder her, at i Bankernes Balancer »indgaar vel diskonterede Veksler med deres fulde Beløb, idet den ikke benyttede Del af saadanne Kreditter fremtræder som Indlaan for Diskontenten«. En indrømmet Vekselkredit indgaar nemlig kun i Balancen med Beløbet for de til enhver Tid diskonterede Veksler, og tænkes der paa det Tilfælde, at Diskontenten senere ikke skulde have Anvendelse for hele det ved Vekslernes Diskontering opnaaede Beløb, vil han af Rentehensyn sikkert foretrække at indfri en eller flere Veksler før Forfald, fremfor at indsætte sin overflødige Kasse paa Folio.

Ansaret for Kreditpolitiken i Almindelighed i Samfundet lægger Forfatteren i Kraft af Seddelmonopolet alene paa Centralbanken, dog vist med nogen Tøven, idet Forfatteren andetsteds fastslaar, at »Storbankerne, indenfor det Spillerum, Centralbanken giver dem, bestemmer Tempoet i Kreditgivning« og »kun en stærk Centralbank kan til enhver Tid sætte sin Vilje igennem«.

I Afsnittet om Nationalbanken er den juridiske Bestemmelse af Indholdet af Bankens Seddelprivilegium af særlig Interesse for Tiden. Afsnittet indeholder i kort Fremstillingsform meget historisk Stof, der vil være velkendt for Nationaløkonomer. Mindre kendt er maaske Oplysningen under »de smaa Midler« (Side 95) om, at »det er forekommet, at en Centralbank af Hensyn til Dækningsreglerne har formindsket sin Seddelgæld ved at paavirke private Banker til i størst muligt Omfang at anbringe deres Kassemidler som Indskud paa Anfordring hos Centralbanken, f. Eks. hver Aften bringe Centralbanken det Seddelbeløb, de ikke nødvendigvis maa have i Kasse den næste Morgen«. Sætningen efterfølges af en Tankestreg, og den Omhu, hvormed det er undgaet at udstyre Eksemplet med Adresse, gør, at man tænker længe over, i

BOGANMELDELSER

Kristian Sindballe: DANSK SELSKABSRET IV. BANKER OG SPAREKASSER. (Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag. Kbhvn. 1933. 274 Sider).

Det er en intellektuel Glæde at læse Indledningen til Professor Sindballes Bog om Banker og Sparekasser. Paa 25 Sider er der her som Grundlag for Forstaaelsen af de følgende Afsnit om Nationalbanken, Sparekasser og private Banker givet en Bankteori »i en Nøddeskal«. Af Forfatterens Bemærkninger om Gulddækning for Sedler synes at fremgaa, at han — med Rette — ikke tillægger denne Form for Seddelfundering virkelig Betydning i vor Tid. Eksempelvis hedder det Side 20: »Naar en enkelt Bank sidder inde med Landets monetære Guldbeholdning, kan denne fastsættes alene efter, hvad der skønnes ønskeligt at holde til Udligning af Betalingsdifferencer overfor Udlandet og som en sidste Reserve for Nationen« (jfr. ogsaa senere Side 79). Fremstillingen er da ogsaa fra Grunden af opbygget paa Sedler og Giropenge som Betalingsmidler.

En Enkelthed Side 11 er næppe rigtig. Det hedder her, at i Bankernes Balancer »indgaar vel diskonterede Veksler med deres fulde Beløb, idet den ikke benyttede Del af saadanne Kreditter fremtræder som Indlaan for Diskontenten«. En indrømmet Vekselkredit indgaar nemlig kun i Balancen med Beløbet for de til enhver Tid diskonterede Veksler, og tænkes der paa det Tilfælde, at Diskontenten senere ikke skulde have Anvendelse for hele det ved Vekslernes Diskontering opnaaede Beløb, vil han af Rentehensyn sikkert foretrække at indfri en eller flere Veksler før Forfald, fremfor at indsætte sin overflødige Kasse paa Folio.

Ansaret for Kreditpolitiken i Almindelighed i Samfundet lægger Forfatteren i Kraft af Seddelmonopolet alene paa Centralbanken, dog vist med nogen Tøven, idet Forfatteren andetsteds fastslaar, at »Storbankerne, indenfor det Spillerum, Centralbanken giver dem, bestemmer Tempoet i Kreditgivning« og »kun en stærk Centralbank kan til enhver Tid sætte sin Vilje igennem«.

I Afsnittet om Nationalbanken er den juridiske Bestemmelse af Indholdet af Bankens Seddelprivilegium af særlig Interesse for Tiden. Afsnittet indeholder i kort Fremstillingsform meget historisk Stof, der vil være velkendt for Nationaløkonomer. Mindre kendt er maaske Oplysningen under »de smaa Midler« (Side 95) om, at »det er forekommet, at en Centralbank af Hensyn til Dækningsreglerne har formindsket sin Seddelgæld ved at paavirke private Banker til i størst muligt Omfang at anbringe deres Kassemidler som Indskud paa Anfordring hos Centralbanken, f. Eks. hver Aften bringe Centralbanken det Seddelbeløb, de ikke nødvendigvis maa have i Kasse den næste Morgen«. Sætningen efterfølges af en Tankestreg, og den Omhu, hvormed det er undgaet at udstyre Eksemplet med Adresse, gør, at man tænker længe over, i

hvilket mærkeligt Land det kan passere, at et saa lidet værdigt Trick i Morkningstimerne tages i Brug af Centralbanken.

Med megen Interesse læser man et indskudt Afsnit om »Kontrakter uden eller med Guld Klausul« (Side 98—107).

Retsreglerne om Sparekasserne er betydelig mere indgaaende og detaillert behandlede end Reglerne om de private Banker, saaledes at Bogens haandbogsmæssige Værdi (Fortolkning, administrative Afgørelser, Praksis) synes noget større, for saavidt angaar de forstnævnte Institutter.

Begrundelsen for, at Undtagelsen fra Banktilsynets Tavshedspligt (Adgangen til, naar en Skyldner har betydelige Forpligtelser overfor flere Pengeinstitutter — altsaa ikke blot Banker — da at underrette hver af disse derom) ikke kan anvendes analogisk paa Sparekassetilsynets tilsvarende Tavshedspligt, nemlig at »en Sparekasse i Modsætning til en Bank ikke yder Laan uden Sikkerhed« (Side 205), er næppe holdbar, da Undtagelsen ikke er afhængig af, om der er stillet — formel — Sikkerhed for Laanet eller dette er blanco, men alene af, om Forpligtelserne er betydelige. En Realitetsbetragtning gaaende ud fra, at Sparekasselaan efter deres Natur altid skulde være sikre, og at der derfor ikke skulde være Behov for en tilsvarende Undtagelsesregel for disses Tilsyn, lader sig jo ikke opstille. Forholdet er det, at Undtagelsesbestemmelsen er indføjet i Bankloven ved dennes Revision i 1930, og selv om reale Grunde taler for Ensartethed, lader en tilsvarende Undtagelse sig næppe praktisere af Sparekassetilsynet uden positiv Lovhjemmel.

I Afsnittet om de private Banker indtager de vigtige, i 1930 indførte Regler om Risikofordelingen en fremtrædende Plads. Jeg er ikke enig med Forfatteren i, at Bestemmelsen i Banklovens Rekonstruktionsparagraf (§ 16) om, at Kapitalen, for at Banken kan fortsætte sin Virksomhed, foruden at være bragt op til 50 pCt. af den tidligere Aktiekapital, skal være af en saadan Størrelse, at den iøvrigt er i Overensstemmelse med Banklovens Forskrifter, alene har Hensyn til Forskriften i § 6 om, at ingen Bank kan stiftes med en mindre Aktiekapital end 300 000 Kr. Ræsonnementet, at der i §§ 7 og 12 er Tale om Kapitalens Størrelse i Forhold til andre Beløb (Gælds- og Garantiforpligtelser, Engagementer m. v.), og at Mangler i saa Henseende vil kunne afhjælpes ved en Ændring i disse andre Beløb, medens der alene i § 6 er Tale om Kapitalens absolute Størrelse, forekommer mig yderst formelt. Ingen vil dog vel forsøge at rekonstruere en Bank, uden at Hovedbestemmelsen i Banklovens § 7 om Forholdet mellem Egenkapital og Forpligtelser er i Orden straks ved Rekonstruktionen, hvor det netop gælder at bestyrke Indskydernes Tillid til Bankens Soliditet, og det synes utænkeligt, at Lovgiveren ikke først og fremmest skulde have sigtet til denne Bestemmelse. At basere en Rekonstruktion paa, at Tilliden skulde svigte Banken i saa stort Maal, at Kapitalens relative Størrelse skulde blive tilvejebragt ved Udtræk af Indlaansmidler, vilde være lidet stemmende med Rekonstruktionens Formaal.

Derimod er jeg enig i, at § 16 ikke stiller Krav om Opfyldelse af Forskrifterne om Likviditet i § 11 ved en Rekonstruktion; dette Krav vil Praksis imidlertid stille i fuldt Maal.

Bemærkningen (Side 267) om, at Dispensationsbeføjelsen med Hensyn til Kravet om, at Aktiekapitalen ved en Rekonstruktion skal nedskrives til det Beløb, der er i Behold, alene kan faa Betydning, naar den ny Kapital har Karakter af ansvarlig Indskudskapital, er næppe udtømmende, idet Beføjelsen

efter Omstændighederne vil kunne tænkes anvendt i flere andre Tilfælde, f. Eks. Rekonstruktion under Statsgaranti. Det benyttede Argument, at ny Aktiekapital ikke kan tilvejebringes, medmindre Underskudet afskrives paa den gamle Aktiekapital, da Aktier ikke kan udstedes til Underkurs, gælder heller ikke ved Tilvejebringelse af Præference-Aktiekapital.

Naar Forfatteren (Side 251) vil have underforstået »højest« i Reglen i Banklovens § 13, 2. Stk., om, at unoterede Værdipapirer skal opføres i Status til den formentlige Værdi paa Afslutningsdagen, er dette næppe rigtigt, idet Reglen, som den staar, siger det sunde og fornuftige, at disse Papirer skal optages til den Værdi, de skønnes at have den Dag, de vurderes. Enhver anden Værdiansættelse vilde gøre Status subjektivt urigtig. Nogen Modsætning til Reglen om, at noterede Værdipapirer ikke maa opføres til højere Kurs, end den ved Regnskabsaarets Afslutning senest noterede Købekurs, ser jeg ikke, at der derved behøver at fremkomme.

Forfatteren mener ikke, at der er nogen Grund til at antage, at børsnoterede egne Aktier ikke skulde kunne medregnes til Kasseresserven (Side 245), men anfører, at nærværende Anmelder i »Lovgivning om Bankers Likviditet« (Socialøkonomisk Samfunds Festskrift 1925, Side 145) betegner det som selvfølgelig, at dette ikke er berettiget. Jeg maa maaske derfor kort anføre min Begrundelse: Hvis der opstaar Mistillid til en Bank — og kun i saa Fald bliver Kasseresserven af større aktuel Betydning — hvis Aktier er børsnoterede, vil dette vise sig dels i Kursfald paa dens Aktier, dels i Udtræk af Anfordringsmidler. Jævnside med, at Kravet om Kontanter stilles til Banken, vil altsaa Værdien af dens Beholdning af egne Aktier svinde ind. Rent faktisk vil en Bank, der er Genstand for Udtræk, tværtimod at sælge sin Beholdning af egne Aktier og dermed forøge det store Udbud, gøre alt, hvad den kan, for at organisere Støtteopkøb og selv købe op indenfor den i Loven fastsatte Grænse. Man kan ikke basere sin Likviditet paa et Papir, af hvilket man, naar det skulde gøres i Penge, ser sig tvunget til tværtimod at forøge sin Beholdning. Denne Synsmaade har da ogsaa Medhold i det faktiske.

Som en uvæsentlig Indvending skal sluttelig anføres, at de givne Oplysninger om Banktilsynets Personale (Side 259) i denne ellers saa nøjagtige Bog ikke er korrekte.

Holger Koed.

John H. Kirk: AGRICULTURE AND THE TRADE CYCLE. London (King & Son) 1933. 272 S. Pris 12 sh. (tilsendt gennem Høst & Søn).

Forfatteren til denne Afhandling har hentet sine Impulser og sit Grundlag i saving-investment Teorien, Læren om Produktionsperiodens Længde som bestemmende for de cykliske Fænomeners Varighed og de nyere Studier af de »korte Bølger«. Hans Betragtninger munder ud i en Konjunkturopfattelse, i hvilken Landbrugskonjunkturerne indgaar som selvstændigt Element, og som i grove Træk kan sammenfattes saaledes:

Industrikonjunkturerne beherskes af to selvstændige cykliske Bevægelser, en $3\frac{1}{2}$ -aarlig, der opfattes som en »working capital cycle«, og en 8-aarig, der opfattes som en »fixed investment cycle«. Svarende til den korte Industri-cycle findes der i Landbruget en Bølgebevægelse af omtrent samme Varighed eller maaske lidt kortere, ca. tre Aar, bestemt af den gennemsnitlige Produktionsperiode for Landbrugsvarer. Disse tre Sæt cykliske Bevægelser har selvstændig Eksistens, men griber indbyrdes ind i hinanden. Periodelængden er